

Mesterségem címere

Újságíró

Ha nagy leszek, Napsugár-szerkesztő szeretnék lenni – írjátok nekünk. Gyermeklapunk születésnapján nézzünk szét az újságírás háza táján, hisz tudom, közületek sokan kacérkodnak azzal, hogy szerkesztők, újságírók, tévé-, rádióriporterek, bemondók, műsorvezetők legyenek. Vonz a hírnév, a pergő, érdekes munka, de számoltok-e a nyilvánossággal járó hatalmas felelősséggel?

- Közhírré tétetik! – évezredekken keresztül a kikiáltó, a szószóló, a kisbíró dobolta ki, kürtölte szét a híreket. Ő volt az élő hangosújság. A királyi futárok, hírnökök váltott lovakon nyargalták be az országot az uralkodó parancsaival.

- Az első rendszeresen megjelenő újságot, az *Acta Diurna* címűt Julius Caesar készítette Kr. e. 59-től. Kézzel írták, Róma és a provinciák forgalmas terein akasztották ki. Bárki böngészhetett – már ha tudott olvasni. 280 éven át tudósított a hivatalos hírekről, színházról, gladiátorküzdelmekről.

- Minden idők leghosszabb életű újságja Kínában jelent meg 1911-ig. A *pao* az udvari híreket közvetítette a tanult közhivatalnokok részére. Fennállásának 1300 éve alatt technikai kivitelezése, formátuma sokat változott, de tartalma alig.

- Európában az első kéziratos újság Angliában készült a XIII. században, *News Letters* címen. A legrégebbi nyomtatott újságlevél 1475-ből származik, Triesztben a török megszállásról adott hírt. Az olasz újságok ma is használatos, sőt a franciába, a románba is átvett neve, a *Gazzetta* (gazeta) onnan ered, hogy 1563-ban Velencében egy gazzetta (akkori pénznem) belépti díjért lehetett meghallgatni a hírújság nyilvános felolvasását.

- A ma is létező legrégebbi újság a bécsi *Wiener Zeitung*, mely 1703 óta jelenik meg folyamatosan. 1705-ben látott napvilágot az első magyar újság, a *Mercurius Veridicus ex Hungaria* (Magyarországi Igazmondó Mercurius). Rákóczi fejedelem adatta ki latin nyelven az európai királyi udvarok számára, hogy ellensúlyozza a *Wiener Zeitung*ban a magyar szabadságharcról megjelenő hazugságokat.

• A korai újságok neve egyrészt a gyors hírvivésre utalt (Futár, Kurír, Hírvivő, Hírmondó, Herald, Merkur, a római mitológiában az istenek szárnyas lábú hírnöke), másrészt az éber figyelemre (Figyelő, Őr, Árgus, Observer, Guardian).

• A XIX. század műszaki forradalma robbanás-szerű fejlődést hozott az újságírásban. **Változtak a hírközlés lehetőségei.** A pletykától az indián füstjelen, a lármafán, a tam-tam dobbon, a táviraton, a telefonon, a telefaxon át eljutottunk a világhálóra, amely tele van hírral és szeméttel.

A Napsugár leveleitekből, munkatársaktól, könyvekből és a világhálóról gyűjti össze a közölnivalót.

• **Változott a lapkészítés menete.** Régen egész hadsereg dolgozott egy-egy szerkesztőségben: újságírók, szerkesztők, gépírók, olvasószerkesztők, korrektorok, képszerkesztők, tördelőszerkesztők. Személyesen vitték be anyagaikat a tudósítók, külső munkatársak is. Mára a közvetlen kapcsolat helyébe lépett a telefon, az internet.

A Napsugár szerkesztősége mindössze két főből áll: Kati néni a képekért, Emese néni a szövegekért felel.

• **Változott a sokszorosítás módja.** Az írnokok kézzel, körömrre égő gyertya fénye mellett másolták a szövegeket. Gutenberg nyomdászai a faragott, később az öntött ólombetűket egyenként, aztán soronként fakeretbe szedegették, bekenték festékkel, és rászoritották a papírt. Ma a munka minden mozzanatát számítógép, nagyteljesítményű nyomdagép végzi, akár milliós példányszámban is.

A kolozsvári TipoOffset nyomda rotációs gépe egy perc alatt 3200 Napsugár-oldalt nyomtat ki.

A Napsugárt és kistestvérét, a Szivárványt Gyuri bácsi és Karcsi bácsi illetve a posta viszi havonta 39000 példányban 18 megye 600 falujába, városába.

– Minek költözött a hegy tetejére? – liheg, dohog a havilapot kézbesítő postás.

Mire az előfizető:

– Ha sokat zúgolódik, megrendelek egy napilapot.

• Változtak az újságírás műfajai.

A napi-, heti-, havilapok, újságok, folyóiratok, magazinok közös neve a sajtótermék vagy nyomtatott, írott sajtó. Ez a sajtó (nyomtat, prése) igéből ered, hiszen a nyomtatvány, akárcsak a sajtó, préssel készül. A papírra nyomtatott lapok mellett rendre megjelent a rádió, a tévé, az internet is a maga sok-sokféle lehetőségével. Ezeket elektronikus sajtó néven emlegetjük, pedig a sajtóhoz semmi közük, hiszen a levegőn át sugározzák, közvetítik műsoraikat.

• Változott a terjesztés.

Hajdan futár, postakocsi, ma vonat, gépkocsi, repülő száguld a friss újsággal a négy égtáj felé. Sok újságot ki sem nyomtatnak, egy kattintás, és elolvashatod a számítógép vagy a telefon képernyőjén.

Mi a Napsugár műfaja?

• **Változott a befogadó közönség.** Hajdan kevesen tudtak olvasni, és a drága újságokra csak a gazdagoknak futotta. A XIX. század végétől tömegközönséget emlegethetünk, hiszen aprópénzért bárki megveheti, és – írástudó lévén – el is tudja olvasni bármelyik lapot. A rádió, a tévé, a világháló már szinte semmilyen határt, korlátot nem ismer: villámgyors, olcsó, a világ minden zugába eljut, s olvasni is csak az utóbbit kell.

Szerinted mi a Napsugár kiadóinak a célja?

A Napsugárt 1989 decembere óta nem korlátozza cenzúra, de küzdelembe kerül az anyagi és ezáltal szellemi függetlenségünk megőrzése.

• **Maradt egyáltalán valami változatlan?** Igen. A legbelső lényeg: az ókortól máig minden újság az éppen időszerű hadi, gazdasági, politikai, közéleti eseményeket saját szempontjai szerint válogatva és tálalva közli, két céllal: hogy tájékoztassa és befolyásolja az olvasót. Mert az újság hatalom: az emberek hisznek az írott szónak. Tudta ezt 2060 évvel ezelőtt Julius Caesar, és tudják a mai kor sajtócézárái is.

• **Mindig volt, aki igaz szándékkal,** egy közösség, egy eszme szolgálatában használta a sajtó meggyőző erejét, és volt olyan is, aki hatalmát, vagyonát növelte az újság kiadásával. Olvasó legyen a talpán, aki meg tudja különböztetni a kettőt, hiszen minden sajtótermék a maga igazát bizonygatja, és a versenytársakat szidja.

• **Más újságra ne hallgasson!** – A sajtótermékek mindig versengtek egymással: ki a jobb, az olcsóbb, a meggyőzőbb, s legfőképp gyorsabb. Az győz, aki elsőként szerzi meg a hírt, és ér oda az olvasóhoz, nézőhöz.

• **Amióta van újság, van cenzúra** és sajtószabadságért folytatott küzdelem is. Az ókori Rómában letették azt a hírlevelet, amit nem a kormányzat akasztott ki. 1848. március 15-én Petőfiéknek el kellett foglalniuk a Landerer nyomdát, hogy kinyomtathassák a Nemzeti dal és követeléseik 12 pontját, melyek közt az első a sajtószabadság, a cenzúra eltörlése volt.

Újságíróként, riporterként ismert, talán híres is leszel. Szavad, beszédmodod, öltözködésed, viselkedésed ezeket befolyásol majd. Ez lehet izgalmas, legyezgetheti hiúságodat, de elsősorban felelősséget jelent. Az újság, a rádió, a tévé tömegméretekben, naponta és azonnal ront vagy javít: értékrendet, erkölcsöt, nyelvet, ízlést egyaránt. Ezért ha a nyilvánosság elé lépsz, tisztességesnek és igényesnek kell lenned. Vésd eszedbe, és sose szegd meg a hajdani debreceni polgárok esküjét: *Úgy segítsen meg az Isten engem, hogy az igazat nem hamisítom, és a hamisat nem igazítom.*

Zsigmond Emese

• **Válaszok Kózsabócsa novemberi kérdéseire.** A dinamót Jedlik Ányos, a telefonközpontot Puskás Tivadar, a számítógépet Neumann János találta fel. Tréfás rajzaink szerint az agrármérnök elődje a földműves, a kohómérnöké a vasércet olvasztó kovács, a vegyészmérnöké pedig a boszorkány. Más mérnökök: számítógépes, villamos-, gépész-, öntő-, építész-, bányá-, faipari, könnyűipari, textil-, élelmiszeripari, bio-, környezet-, erdész-, mezőgazdasági, kertész-, üzem-, tervezőmérnök. **Nyertesek:** a nagyváradai Juhász Gyula Iskola III. A osztálya; a szilágysomlyói IV. B; a csíkkozmási IV. osztály.